

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- KAKO DO USTREZNEJŠIH OSEBNIH DOHODKOV, str. 2
- KJE JE DVA TISOČ FANTOMOV? str. 3
- IZ REFORME V REFORMO, str. 4
- NOVA ŠOLA POTREBUJE VEDREGA IN USTVARJALNEGA UČITELJA, str. 5
- KNJIŽEVNOST IN EKOLOŠKA VZGOJA, str. 7
- AKTUALNOST MISELNIH VZORCEV, str. 9
- PONOVI RAZPIS ŠTIPENDIJ ZA ŠTUDENTE, str. 10
- ZA RAČUNALNIŠKO PISMENOST, str. 11

Učitelji nekdanj in danes

Ko razpravljamo o družbeno-gospodarskem položaju učiteljev, ni dovolj, če le negodujemo zaradi težavnega stanja in krivic, ko primerjamo osebne dohodke z drugimi področji združenega dela, marveč se moramo predvsem vprašati, zakaj je tako in kako lahko stanje popravimo. Ali na spreminjanje stanja lahko vpliva tudi sam učitelj, ali pa je njegova usoda povsem odvisna od večjega ali manjšega razumevanja družbe? Kaj pravzaprav določa družbeni in gmotni položaj take skupine ljudi v družbi, kot so prosvetni delavci, kaj vpliva na njihovo mesto na družbeni lestvici?

Vrsta in stopnja izobrazbe in strokovnosti prav gotovo opredeljujejo tudi položaj neke poklicne skupine v družbi, njen ugled in gmotno stanje. Še pomembnejše — ali vsaj moral bi biti — tak — prispevek, ki ga daje taka skupina družbi s svojim delom. Žal pa je to odvisno od meril, s katerimi družba ocenjuje koristnost in uspešnost določenega dela in od

tega, koliko so sadovi takega dela v javnosti očitni.

Na ugled in položaj skupine v družbi vpliva tudi njena samostojnost in neodvisnost pri soočanju o družbenem položaju, pa tudi njena splošna vplivnost v družbi; nič manj pomembni nista tudi njena organiziranost in notranja povezanost, ko je treba uveljaviti in braniti utemeljene zahteve skupine.

Če poskušamo te splošne zakonitosti povezati z učiteljskim poklicem, moramo poudariti, da imajo učitelji za seboj že dolgo zgodovinsko pot, po kateri so si postopno izbojevali družbeno priznanje ter kolikor toliko ustrezno vrednotenje svojega dela. V tej preteklosti so se npr. osnovnošolski učitelji vedno zavzemali za dva vzporedna cilja: kako uveljaviti vzgojno-izobražbeno vlogo osnovne šole kot bistvenega dejavnika družbenega napredka in kako izbojevati učitelju človeka vredne življenjske in delovne razmere, kakršne potre-

buje za uspešno opravljanje družbenega poslanstva.

Z uvajanjem in širjenjem osnovne šole se je večalo število poklicno usposobljenih učiteljev, ki so marsikje postali državni uradniki. V preteklem stoletju se je tako oblikoval že poseben sloj ali stan; v učiteljska društva povezani učitelji so že postavljali družbi svoje zahteve. Tako se je začel dolgotrajen boj učiteljev za neodvisnost šole in učitelja od cerkve in državne birokracije, za dvig učiteljskega poklica iz revščine in njegovo osvoboditev od konservativnih družbenih dejavnikov.

Tako se je od sredine preteklega stoletja pa vse do danes oblikoval učiteljski poklic kot eden izmed intelektualnih poklicev sodobne družbe. Pojem učiteljskega stanu je postopno odmrnil kot ostanek fevdalne družbe. Šolska zakonodaja je postopno urenila zaposlovanje in nagajevanje učiteljev, kasneje tudi pravico do zdravstvenega in socialnega varstva ter pokojnine.

Na dvig družbenega in gmotnega položaja učiteljev je vplival sam razvoj obvezne osnovne šole, njena potrebnost za sodobno družbo, precej pa so pripomogle tudi vztrajna in organizirana prizadevanja učiteljev. Značilno je, da se je bojevali in napredno usmerjeni »učiteljski pokret« zavzemal ne le za osvoboditev učiteljskega, marveč zmeraj tudi za napredek šole in družbe. Učitelji so se zavedali, da je njihova osvoboditev sestavni del družbene osvoboditve — osvoboditve človeka, zlasti delavca in kmeta, s katerimi so bili učitelji tesno povezani ob tem, ko so sami živeli bolj skromno kot drugi državni uradniki. Kljub kaznim, premeštvam in preganjanju to napredno delovanje učiteljev ni nikoli zamrlo: ostali so na strani ljudstva in proti reakcionarnim režimom. Jugoslovanski učitelji so pred drugo svetovno vojno in med njo zelo veliko prispevali k boju proti fašizmu in boju za svobodo, nemara več kot katera druga poklicna skupina, saj je v tem boju padlo več kot pet tisoč učiteljev. Tudi v povojnem obdobju so imeli učitelji vidno mesto ne le v šoli, marveč tudi v političnem, kulturnem in gospodarskem življenju in pri razvijanju pedagoške znanosti. Družbeni ugled, ki so si ga tako učitelji pridobili, je trajnega pomena za ta poklic.

Kako pa je danes in kakšna je današnja vplivnost učiteljev?

Ni dvoma, da so splošne družbene razmere danes boljše, kot so bile v preteklosti, saj imamo demokratske svoboščine in pravice, živimo v sistemu socialističnega samoupravljanja in v skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti. Vendar so vidne razlike med načeli in življenjskimi razmerami učitelja in šole, zlasti v višini osebnih dohodkov, v pridobivanju dohodka in delitvi po delu; težave so tudi pri reševanju stanovanjskega vprašanja in drugih potreb, ki naj bi jih zadovoljevali s sredstvi skupne porabe. Razmere niso povsod enake — prav te velike razlike povzročajo med učitelji dodatno slabo voljo. Zelo pomembno je, da pri reševanju teh vprašanj učitelji ne poudarjajo le sebe in svojih potreb, marveč tudi položaj in potrebe šole, ki je razpeta med vedno večjimi družbenimi zahtevami in slabimi gmotnimi in kadrovskimi možnostmi. Na to vplivajo gospodarska stabilizacija in drugi dejavniki, pa tudi zastoj v razvoju samoupravljanja, birokratizem, tehnokratizem itd.

Težko bi našli popoln odgovor na vprašanje, zakaj se svobodna menjava dela tako počasi uresničuje, čeprav smo jo zapisali kot cilj v resolucijo že pred desetimi leti. Marsikaj je odvisno od globljih sprememb v družbi, od razvoja proizvodjalnih sil, samoupravnih odnosov in hitreje rasti narodnega dohodka. Postaja pa jasno, da je izobraževanje mladih

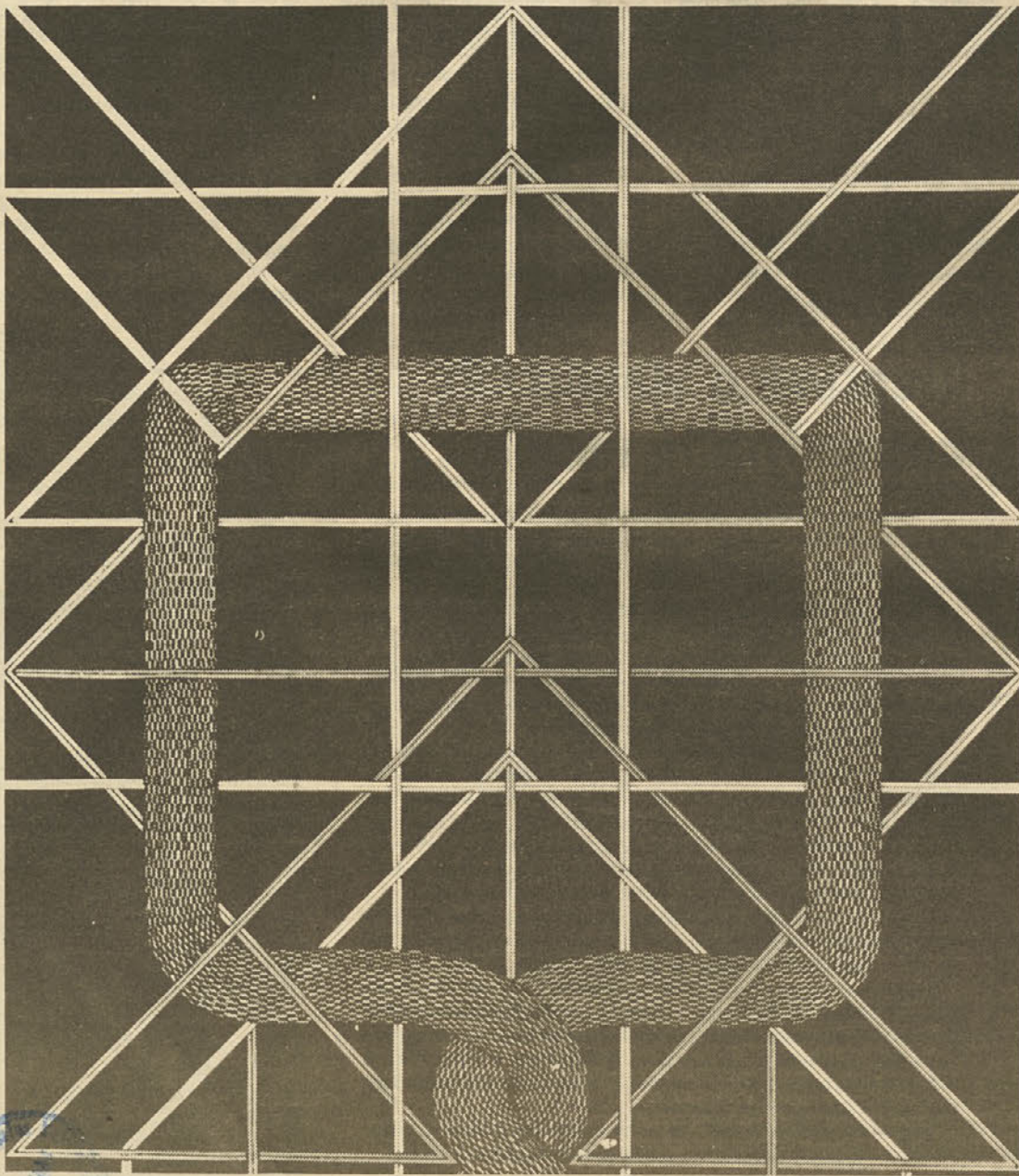
temelj njihovega razvoja in da z zaostajanjem izobraževanja ogrožamo tudi gospodarsko stabilizacijo in nadaljnji razvoj znanosti, tehnike in proizvodnje.

Kako lahko učitelji in drugi prosvetni delavci pospešimo ta razvoj? Prav gotovo ne tako, da stojimo ob strani, se pritožujemo in kritiziramo. V preteklosti so imeli učitelji zmeraj dejavno vlogo in so vidno vplivali na napredek šole in svojega gmotnega stanja. V socialističnih samoupravnih odnosih si morajo prosvetni delavci sami organizirano prizadevati za reševanje družbenih, šolskih in svojih težav in jih pomagati urejati. Socialistično samoupravljanje daje delavcem pravico, hkrati pa jim nalaga tudi obveznost, da vplivajo na pogoje in dosežke svojega dela. Pri tem so delovnemu človeku v pomoč: samoupravljanje v delovni organizaciji, družbeno-politične organizacije, delegatski sistem, informacijski sistem in učiteljske strokovne organizacije. Učitelji so večinoma člani sindikata in SZDL, med njimi je skoraj polovica članov Zveze komunistov. Učitelji imajo svoja strokovna glasila in revije, opirajo pa se lahko tudi na javna občila.

Vseh teh možnosti še zdaleč ne izrabljamo tako, kot bi jih morali. Bolj dejavno in organizirano sodelovanje učiteljev in vseh prosvetnih delavcev pri ugotavljanju in odpravljanju težav bi nedvomno pospešilo reševanje perečih zadev. Manjka le določenih pobud, predlogov in akcij — v šolah, v javnosti, v učiteljskih društvih in združenjih — ob podpori sindikatov in drugih družbeno-političnih organizacij. Napake in zablode bo treba kritično obdelati ter razčleniti zastoje in ovire, vzroke slabega dela in neuspehov, hkrati pa pokazati na neodgovorno ravnanje posameznikov. Zaostriti bomo morali odgovornost tistih, ki imajo vidne družbene vloge na tem področju, in če bo potrebno, tudi odpoklicati ne dovolj dejavne člane odborov, komisij in drugih organov. Vdanost v razmere, malodušje, nezaupanje v uspešnost skupnih prizadevanj, uradniška poslušnost in strah, da se ne bi komu zamerili — vse to opogumlja birokrate in prikriva škodljivce. Socialistično samoupravljanje zahteva drugačen odnos do družbenega življenja!

Z dobro organiziranostjo, razvitiim samoupravljanjem in s podporo naprednih družbenih sil lahko tudi v prihodnje učitelji vidno vplivajo na napredek šole in svojega družbenogospodarskega položaja. Zdaj je čas za premišljeno in organizirano delovanje — čas prizadevanj za sodobnejše in uspešnejše vzgojno-izobraževalno delo, za napredek šole in izboljšanje njenega in učiteljevega družbenogospodarskega položaja.

DRAGUTIN FRANKOVIĆ
iz referata na nedavnem kongresu srbskih učiteljev

Marjete Toska (ZSSR) : Gibanje, barvni sitotisk, 1984

Večina reprodukcij v tej številki je iz kataloga letošnjega 16. mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani. Razstavo si lahko ogledate v Moderni galeriji do 30. septembra

dogodki
novostiIZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE
SKUPŠČINA

Ob obravnavi Poročila o uresničevanju družbenega in ekonomskega razvoja SR Slovenije v letu 1985 je Skupščina SR Slovenije ugotovila, da dohodek v gospodarstvu narašča v prvem polletju nominalno hitreje, kot je bilo opredeljeno z resolucijo; to je podlaga za nadaljnje usklajevanje vrednosti programov na področju družbenih dejavnosti in s tem tudi na področju usmerjenega izobraževanja. Na tej podlagi je skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na 21. seji zborov dne 25. julija 1985 sprejela

SKLEP O VREDNOSTI PROGRAMOV USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA GLEDE NA SPREMEMBENA IZHODIŠČA ZA LETO 1985 IN PREDLOG UKREPOV IZ PROGRAMA AKTIVNOSTI, SPREJETEGA NA 20. SEJI SKUPŠČINE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI SLOVENIJE

1. Global sredstev usmerjenega izobraževanja se povečuje za 17,5 %, to je od 18.377,2 milijona din na 21.598 milijonov din.
2. Povečani global omogoča:
a) povečanje elementov cen storitev v naslednji višini:
— vkalkulirani dohodek na enoto storitve se bo povečal za 16,5 %, tako da bo za 72 % večji kot v letu 1984;
— vkalkulirana sredstva za materialne stroške se bodo povečala za 20 %, in bodo za 80 % večja kot v letu 1984;

— sredstva amortizacije ostajajo načrtovana v nespremenjeni višini;
b) pokritje dohodka v povračilih študentskim domovom za leto 1985 v načrtovani višini 16.158 din na študenta na leto.

3. Na podlagi izhodišč, ki jih je sprejela Skupščina SR Slovenije, o postopnem odpravljanju zaostajanja osebnih dohodkov delavcev v družbenih dejavnostih za osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu in ob ugotovitvah, da na področju izobraževanja najbolj zaostajajo osebni dohodki v srednjem izobraževanju, v vzgojnih domovih ter zavodih za usposabljanje otrok in mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, pooblašča skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije odbor za usmerjeno izobraževanje, da v skladu z gospodarskimi gibanji in na podlagi dodatnih sredstev pripravi predlog za usklajevanje osebnih dohodkov po področjih usmerjenega izobraževanja. Pri tem naj izhaja iz sklepa skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, da bo ta usklajevanje dosegla okrog polovice zaostajanja osebnih dohodkov za osebnimi dohodki v gospodarstvu.

Navedena izhodišča bodo upoštevana pri pripravi rebalansa planskih dokumentov posebnih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti Slovenije za leto 1985.

Akontacije povračil izvajalcev se bodo med letom postopno povečevale, v skladu z dotokom združenih sredstev prispevkov. O tem bo strokovna služba sproti obveščala organe Izobraževalne skupnosti Slovenije in šole.

4. V Izobraževalni skupnosti Slovenije se predvsem zadnji dve leti ugotavlja, da se del sredstev, ki bi bila sicer namenjena povečanju osebnih dohodkov delavcev v usmerjenem izobraževanju, prerazporeja za širitev obsega dejavnosti. Širitev obsega namreč velikokrat povzroča v srednjih šolah neracionalno oblikovanje oddelkov prvih letnikov, posledica tega pa je še večja neskladnost ob vpisu v višjih letnikih. Podobna neskladja se pojavljajo tudi pri oblikovanju skupin v višjem in visokem šolstvu.

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je zato za usklajevanje obsega vpisa v 1. letnik VIP usmerjenega izobraževanja za šolsko leto 1985—86 sprejela izhodišča, ki naj bi tak proces zaustavila (Poročevallec ISS, III/1). Vendar informacija o vpisu (1. 7. 1985) kaže, da tudi za prihodnje šolsko leto ne poteka oblikovanje oddelkov dosledno v skladu z normativi.

Zato skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije zavezuje vodstva vseh šol, da uskladijo obseg vpisa v prvih in višjih letnikih z normativi.
5. V programih srednjega izobraževanja naj se odpravijo večje neskladnosti med predmeti in tako omogočijo racionalnejšo izpeljavo vzgojno-izobraževalnih programov. To naj omogoči šolam racionalnejše razpolaganje z materialnimi sredstvi. Predlog in izvedbeni navodila o tem bo pripravil Zavod SRS za šolstvo v sodelovanju s strokovnimi sveti posebnih izobraževalnih skupnosti do letošnje jeseni.

6. Zavod SRS za šolstvo bo analiziral pedagoške standarde in normative za izvedbo programov srednjega usmerjenega izobraževanja in po potrebi v mesecu septembru 1985 predlagal strokovnim svetom ustrezne spremembe, ki naj bi omogočile racionalnejšo izvedbo vzgojno-izobraževalnih programov, prizadeval si bo za racionalizacijo vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem izobraževanju; pri tem bo upošteval ugotovitve evalvacijskih raziskav, ki bodo končane v letu 1985.

7. Zavod SRS za šolstvo bo skupaj z Republiškimi komitejem za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in strokovno službo Izobraževalne skupnosti Slovenije analiziral izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov, organiziranost in poslovanje šol povsod, kjer se ugotavlja večje odstopanje od povračil.

PREDSEDNIK SKUPŠČINE
Tone Ferenc

Kako do ustrežnejših osebnih
dohodkov

Pogovor z vodjem skupne strokovne službe Izobraževalne skupnosti Slovenije Ivanom Bitencem

Nenehno zaostajanje osebnih dohodkov v šolstvu za gospodarstvom je ena trajno žarečih tem, vir nezadovoljstva ljudi, ki delajo v šolah, in vzrok resnih motenj pri vzgojno-izobraževalnem delu. Osebnih dohodki učiteljev in drugih delavcev v šolstvu se z veliko težavo izvijajo iz zaostajanja, problemi, ki se kopičijo v vzgoji in izobraževanju, terjajo naglo ukrepanje. Izobraževalna skupnost Slovenije skupaj z republiškimi organi, pristojnimi za šolstvo, išče rešitve, s katerimi naj bi dosegli boljše vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela in tako pripomogli, da bi se v zbiralnike nateklo več denarja: za osebne dohodke, materialne stroške idr. Več o tem, kar je bilo doseženo, pa tudi o drugih predlaganih ukrepih za izboljšanje družbenogospodarskega položaja v vzgoji in izobraževanju, nam je v pogovoru povedal vodja strokovne službe Izobraževalne skupnosti Slovenije IVAN BITENC:

— Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je pred počitnicami podprla načrt akcij, ki naj bi pomagale odpraviti zaostajanje osebnih dohodkov v vzgoji in izobraževanju za osebnimi dohodki v gospodarstvu, podedovano iz preteklih let. Zaustavilo naj bi se predvsem nadaljnje zmanjševanje denarja, ki je v narodnem dohodku namenjen vzgoji in izobraževanju kot prednostnemu področju med družbenimi dejavnostmi — tako kot je opredeljeno z resolucijo. Rast dohodka v gospodarstvu, kot jo je ugotovila majska analiza, je zdaj omogočila tudi popravke zneskov, namenjenih v načrtih Izobraževalne skupnosti Slovenije za vzgojo in izobraževanje za to leto. Po sklepu republiške skupščine lahko občinske in posebne izobraževalne skupnosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije povečajo predvideni obseg združevanja sredstev toliko, da bi lahko v osnovnem šolstvu (zagotovljeni program) in usmerjenem izobraževanju povečali vkalkulirani dohodek še za 16,5 % — tako bi bil za 72 % večji kot v letu 1984, sredstva za materialne stroške pa še za 20 %, tako da bodo za 80 % večja kot lani.

● **Koliko se bo povečal osebni dohodek delavcev v usmerjenem izobraževanju, kjer je, kot je znano, zaostanek v srednjem šolstvu največji?**

— V avgustu naj bi se povečal dohodek na 66,2 %, materialni stroški pa na 80 % v primerjavi z lanskim letom, poračunani od 1. januarja 1985. Pri amortizaciji so upoštevali vrednosti, načrtovane za leto 1985. Glede na letošnji 1. januar naj bi se torej povečal dohodek šolam približno za polovico. To pomeni, da smo, kar zadeva zviševanje osebnih dohodkov, že zelo blizu načrto-

vanega odstotka — 72 % več kot v letu 1984. Nadaljnja razlika bo poračunana v skladu z denarjem, ki bo na voljo v naslednjih mesecih. S tako pridobljenimi sredstvi je omogočeno, da naraščajo osebni dohodki v šolstvu hitreje kot v gospodarstvu. Lahko rečemo, da pomeni taka usmeritev resničen začetek usklajevanja osebnih dohodkov v šolstvu s tistimi v gospodarstvu. Res pa je, da bodo novejši podatki o gibanju osebnih dohodkov v gospodarstvu znani šele v septembru.

● **Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije je na svoji seji (letošnjega julija) sprejela tudi več varčevalnih ukrepov za šolstvo. Katere so njihove bistvene značilnosti?**

— Na mnoga neskladja v šolstvu in na vzroke, ki precej poslabšujejo družbenogospodarski položaj delavcem na tem področju, je opozorila že majska analiza — večletno omejevanje sredstev za vzgojo in izobraževanje in uvajanje zahtevnejših programov, širjenje šolske mreže, neusklajeno, razdrobljeno razvijanje dejavnosti, preskromne materialne možnosti itn. Razumljivo je, da je tudi družbenogospodarski položaj šole odvisen od smotrne organiziranosti dela v njej. Nekaj je treba storiti tudi v šolstvu — odpraviti prekrivanja in podvajanje vsebin vzgojno-izobraževalnih programov in uskladiti njihov obseg z letnim koledarjem, odpraviti programsko razdrobljenost in bolj smotno izoblikovati šolsko mrežo. Vse to pa tudi boljše organizacija dela v šolah in dosledno spoštovanje standardov in normativov naj bi pomagalo zaustaviti širjenje šolskega dela na račun učiteljevega osebnega dohodka. Višina primerljivega osebnega dohodka (v ustreznem razmerju do gospodarstva) mora postati v

ceni storitve stabilna — temu pa bi morali prilagajati druge elemente. Do zdaj je potekal proces prav obrnjen: s širjenjem programov smo posredno razvrednotili učiteljevo delo in višino njegovega osebnega dohodka. Tak sistem so podpirali vsi.

● **Do konca tega meseca bo v javni razpravi osnutek popravljenih enotnih osnov standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter meril za usklajevanje vrednosti programov vzgojno-izobraževalnih storitev. V čem se ta dokument razlikuje od dozdajšnjega?**

— S standardi in normativi naj bi opredelili predvsem vsebino programov in način njihovega izvajanja (pedagoško doktrino programov), bili naj bi podlaga za objektivno vrednotenje programov vzgojno-izobraževalnih storitev v naslednjem obdobju. Standarde naj bi dopolnili glede na nove programe — njihovo smotno izpeljavo — če so narejeni s premalo posluha za samo učiteljevo delo pa tudi glede na učenčeve telesne in duševne zmogljivosti. Prav na učence pa pri takih zadevah vse prevečkrat pozabljamo.

Poglejmo samo programe, ki naj bi bili zrcalo sodobne, racionalne zasnove usmerjenega izobraževanja, z velikim poudarkom na razvoju znanosti in tehnike; vanje naj bi izredno hitro, prožno vpletali sodobna znanstveno-tehnična spoznanja, v njih naj bi upoštevali nove znanstvene dosežke, staro in preživelo pa odstranjevali. Čimprej bi morali priti do tako imenovane ciljne programiranja, toda do tega je — kot je videti — dolga pot. Ob tem naj bi se posebej osredotočili na učenca, na tako vzgojo, da ga bomo z izobraževanjem pripravljali na samostojno učenje. Prav v tem bi se morala zrcaliti omenjena pedagoška doktrina. Te zadeve je mogoče urediti samo po strokovni poti, saj gre za vprašanja, ki jih lahko rešijo le pedagogi.

Drugo so merila, ki naj bi pripomogla k ustreznemu vrednotenju pedagoškega dela. Najpomembnejša novost v predloženih osnutkih je poenoteno izhodišče za vrednotenje dela, ki je opredeljeno z družbeno dogovorjeno vrednostjo enote enostavnega dela. Vrednost enote enostavnega dela bo za področje izobraževanja opredeljena že ob pripravi samoupravnih sporazu-

mov o skupnih izhodiščih katerih osnovah za usmerje pri razporejanju dohodka stega dohodka ter delitvi stev za osebne dohodke skupno porabo delavcev dročje izobraževanja. Te se je zavzeto lotila strožnja republiškega sveta sindikatov, ki bo po svojih sijah ocenila vrednost enotavne delo (ta bi morala nekoliko višja od zagotovljenega osebnega dohodka).

Merila naj bi torej pripomogla k ustreznemu vrednotenju goškega dela in hkrati navedla njegovo zahtevnost.

● **Pogosto slišimo pripovedi da bi morale biti normirane obveznosti, ne samo tiste predstavljajo dodaten in prevelik obseg dela...**

— Pravo pedagoško delo šolah velikokrat zavirajo iz premočne težnje, da mora biti predpisano, normirano, tako, preveč natančno predvanje (normiranje) pa v spodbujanje ustvarjalnosti zavira svobodo učiteljeve njegovo iniciativnost, dočnost. Učiteljskim kolektivom bi morali pustiti pri pouku svobodo in možnosti za uvajanje lastnih zamisli in Skratka, njihovi ustvarjalni morali odpreti prosto pot, sezadnje je vendarle učiteljsko znanje tisto pravo merilo, pri katerem bi morali vrednotiti svoje delo. Res pa je, da sočasni države in oblasti rade lju predpisovale, kaj mora in kako. Dejavnosti v šol preveč razdrobljene, normirane pa podpirajo tudi vodstvo normiranje po urah in pri jim velikokrat lajšajo delovodijo pa do zaželenega. Prav zato, ker so standardi mativi in merila tako zelo membni za učiteljev družboskopski položaj pa njegove delovne razmere, trebna o osnutkih tega menta temeljita razprava membno je, da povedo mnenje predvsem tisti, ki v šolah. Zato bodo potekale prave na vseh vrstah šol, sestanke z ravnatelji bo pri Zavod SRS za šolstvo, pot bodo mnenja in stališča delavcev usklajena v skupščinah občinskih posebnih izobraževalnih skupnosti, naj bi jih še skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije obravnavala izvajalcev te skupščine.

MARJANA KUNEJ

NE POZABIMO!

Razprava o standardih,
normativih in merilih

V razpravi je osnutek enotnih osnov standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter meril za usklajevanje vrednosti programov vzgojno-izobraževalnih storitev.

Po sklepu skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije ho obravnavati osnutka končana 30. septembra 1985. Ker so standardi, normativi in merila v svobodni menjavi dela zelo pomembni za družbenoekonomski položaj delavcev v vzgoji in izobraževanju, naj bi o tem dokumentu povedali svoje mnenje in stališča predvsem delavci s tega področja.

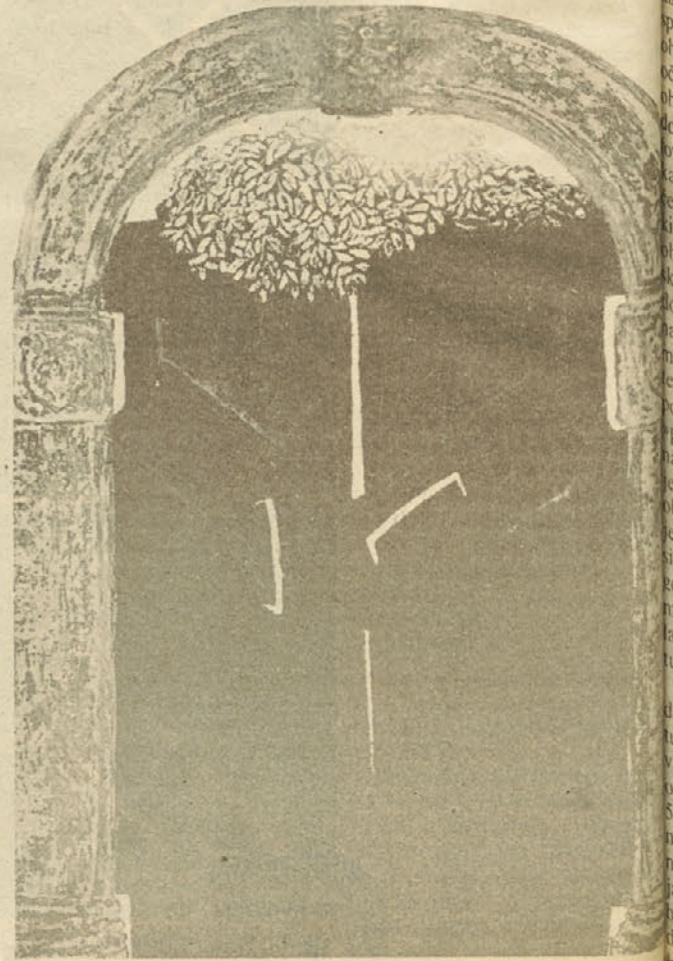
V razpravi se torej ne odločamo samo o obsegu in kakovosti vzgojno-izobraževalnih programov, saj skuša ponujeni osnutek uveljaviti tudi enotno metodo za vrednotenje del in nalog, dogovorjeno v Zvezi sindikatov. Republiški odbor je večkrat razpravljal o uveljavljenih standardih, normativih in merilih ter zahteval spremembe. Posebno ostre so bile razprave ob stabilizacijskem programu Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Obravnavati osnutka se je začela julija, toda razen nekaj članov v dnevnem časopisu ni bilo pravega odziva. Ali smo delavci v vzgoji in izobraževanju na razpravo pozabili?

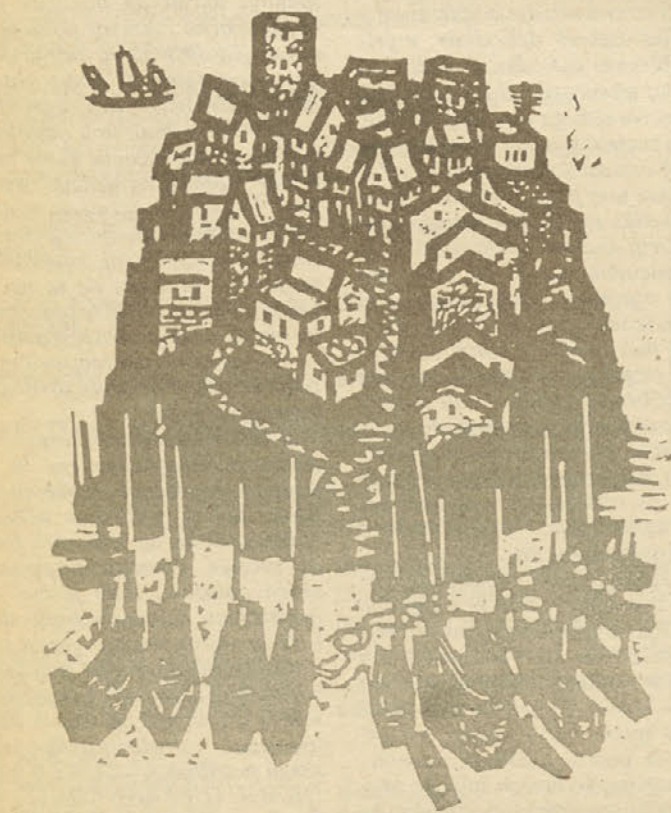
Zato poziva republiški odbor vse delavce, naj zavzeto sodelujejo v razpravi, da bomo v resnici sooblikovali standarde, normative in merila. Oceniti moramo, kaj pomenijo za obseg in kakovost izvajanja programov, za solidarnost v republiki, za delavce v vzgoji in izobraževanju; da ne bo prevelikega neskladja med možnostmi in željami.

Pripombe pošljite do 30. septembra 1985 na naslov: Izobraževalna skupnost Slovenije, Aškerčeva 9, Ljubljana.

Sekretar RO Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti
ALEŠ GOLJA

Adriana Maraž (Jugoslavija): Zaprta vrata, barvna jedkanica

Jin Che (Kitajska): Morski zaliv, lesorez, 1984

Zakaj tako?

VALENTIN PIVK

KNJIŽEVNOST IN EKOLOŠKA VZGOJA

Umetniška beseda, prepričljiva in spodbudna

skozi
okno

Veliko pesniških in proznih besedil naših in tujih književnikov, v katerih je ekološka problematika obdelana umetniško prepričljivo in sugestivno, je neprecenljive vrednosti za ekološko vzgojo in izobraževanje mladine.

Ekološka vzgoja in izobraževanje v naših šolah (tako v osnovnih kot v srednjih usmerjenih) sta prepuščena skoraj samo pouku biologije in kemije; to pa ni niti upravičeno niti smotno. Tada predmeta se začneta poučevati v osnovni šoli razmeroma pozno, sama učna snov pa ne more dati zaželenih uspehov, pri ekološkem izobraževanju in pri posebnih vzgoji. To vlogo bi morali prevzeti tudi drugi predmeti, predvsem pouk materinščine in književnosti. Prav pri pouku tega predmeta je mogoče učence ekološko vzgajati in jih izobraževati že od zgodnje mladosti; nanje je mogoče vplivati predvsem čustveno, tako kot jim je mogoče že

tedaj privzgjati higienske navade, jih poučevati o medčloveških odnosih, delu in morali. Žal pa je sestavkov z ekološko tematiko v šolskih berilih zelo malo, veliko pa jih najdemo v književnosti naših in tujih narodov in narodnosti. Treba jih je samo domiselno izbrati in ob primernih priložnostih uporabiti pri pouku. V ta namen lahko s pridom uporabimo tudi kratke izpovedi v prozi ali verzih; te najdemo v zgodbah, pesmih, zapisih ali pogovorih naših in tujih piscev. Take zgovorne pesniške izpovedi s poudarkom na ekološki vzgoji so lahko zelo dober povod za ekološka razpravljanja pri pouku maternega jezika in književnosti ter močna spodbuda za iskanje podobnih vsebin. Najdemo jih tako v delih naših starejših pisateljev in pesnikov (Branko Radičević, Jovan Jovanović Zmaj, Petar Kočić, Simon Gregorčič, Josip Murn Aleksandrov, Veljko Petrović, Miodrag Borisavljević, Miško Kranjec, Gustav Krklec, Branko Ćopić) kot tudi pri sodobnih (Desanka Maksimović, Blaže Koneski, Matej Bor, Stevan Raičković, Vasko Popa, Florika Štefan, Janez Menart, Kajetan Kovič, Ilija Ladin, Zvonimir Balog, Milovan Đorđević, Velimir Milošević). Pri teh pa tudi pri nekaterih drugih naših sodobnih književnikih lahko najdemo pesmi, zgodbe, pesmi v prozi in lirski zapise, v katerih ti ustvarjalci na zavidljivo umetniški ravni obravnavajo ekološko problematiko.

V takih besedilih so kot aktualne in umetniško relevantne

teme sugestivno obdelani tudi tile pojavi: neusmiljeno uničevanje drevja in živali, nepremišljena industrializacija, nenadzorovano onesnaževanje voda, čezmerno onesnaženje zraka, truš v mestih in razni drugi problemi sodobne civilizacije. Svoje stališče do teh škodljivih pojavov izražajo mojstri besede kot prošnjo, opozorilo in protest, obsodbo in bridko satiro. Opogumlja tudi to, da glas piscev o tej problematiki ne prihaja prepozno. Morda pa bi lahko celo prehitel čas?

Tovrstna besedila naših književnikov, v katerih je obravnavana ekološka problematika umetniško prepričljivo in sugestivno, so izredno pomembna za ekološko vzgojo in izobraževanje mladih. Zato jih je treba sistematično poiskati, tematsko razvrstiti, jih uvrstiti v berila in z njimi spopolniti šolsko branje. Uporabimo jih ob ustreznih priložnostih!

Tako je v Beogradu pa tudi drugod

Na nekaterih beograjskih ulicah bodo posekali stara drevesa. Namesto njih bodo posadili lepe mlade milčnike.

Zakaj ne dvignemo košev za odpadke na ulicah tako visoko, kot so koši za košarko? To bi bila provokacija, ki se ji ne bi mogel upirati noben član našega košarkarskega ljudstva. Koši bi bili polni, Beograd pa čist.

Le kakšen tok bomo imeli, če bo nastajal iz tako umazane Save in Donave? Žarnice bodo smrdele kot plinske svetilke.

Greh je vzeti življenje ribi, ki je preživela onesnaženje svojega življenjskega okolja.

Tisti, ki onesnažujejo Beograd, bi morali plačati denarno kazen. S pršilom bi jim morali narediti madeže na obleki. Samo tako kazen bi razumeli.

Pogumni beograjski golobi so podobni toreadorjem. Kadar se zaleti vanje kaka besna motorna beštija, se elegantno umaknejo samo za nekaj centimetrov, potem pa ključajo naprej.

Neprijetno jutro z veliko vlage. Kisika je malo, veliko pa slabega zraka. Vdihavamo to, kar smo enkrat že porabili in izdahnili.

Ni več komarjev, čedalje manj je ptic in rib. Končno smo ustvarili tako življenjsko okolje, v katerem lahko živi samo še človek.

Predlagamo, da se uvedejo osmrtnice tudi za drevesa. Oznamimo smrt vsakega beograjskega drevesa in zraven napišimo, zakaj je umrlo: ta akcija je umrla zaradi bolezni, ta hrast zaradi starosti, temu topolu pa je vzela življenje sovražnikova roka.

Muh ni več. Tudi tistih ni, ki so se hranili z muhami. Pa tudi tistih ne, ki so živeli od onih, ki so se hranili z muhami. Majhne muhe lahko povzročijo hude motnje v naravi.

Ribiči že od zgodnjega jutra namakajo trnke v prazne in umazane vode in čakajo, da mine sobota.

Nihče več ne verjame, da Sava in Donava sploh izvirata. Če ju pogledate ali poskusite, boste prepričani, da ju izdelujejo v tovarnah.

Kje boste kadili letošnje poletje? Pravijo, da je lepo kaditi na morju, čeprav imajo tudi gore veliko prednosti.

DUŠAN RADOVIĆ

Iz roda v rod

Thomas Mann govori v romanu Doktor Faustus o nekem lepem vaškem posestvu; na njem stoji stara, prostrana hiša, ki sestavlja skupaj z drugimi poslopji lepo štirikotno dvorišče. Sredi njega raste čudovita stara lipa, ki je malce v napoto živahnemu prometu voz, konj, živine in kmetijskim napravam. Ko je bil najstarejši sin, dedič, še mlad, se je z očetom nenehno prepiral zaradi lipe — zahteval je, da se lipa poseka iz praktičnih razlogov, ko pa je oče umrl in je sin kot najstarejši postal gospodar v hiši, mu ni niti na misel prišlo, da bi lipo posekal; prepiral se je s svojim najstarejšim sinom, ki je predlagal, naj bi lipo posekali. IVO ANDRIĆ (Zvezki)

Pripravil MILAN R. MARKOVIĆ

TELEFONSKI DROG

Že dolgo ni več drevo in nikoli ne zelenijo žice, ki so zdaj njegove edine roke. Lastovke sedajo nanje, preden letijo jeseni čez morje na jug. Ne ljubezni ne uboja ne zmore, samo čaka in pretaka po žicah tujo kri: rojstva in samomore, dolgove in slavo, statistiko smrti in vojne napovedi.

Redkokdaj, kadar cvetijo, se spomni in hoče biti spet bela akacija. Takrat pridejo deklince in poslušajo pesmi vetra v telefonskem drogu, ki ne more nikogar objeti, ker že dolgo ni več drevo.

KAJETAN KOVIČ

Per Inge Bjørlo (Norveška): Groza, linorez, 1983

PLASTIČNE VREČKE

Nekaj nepopravljivo žalostnega je v odvrgnenih plastičnih vrečkah, ki jih čedalje pogosteje vidavamo ob poteh in rekah, po travnikih in v gozdovih. Nekaj, ob čemer se človek zgrozi. Pogledamo vstran, izmikamo se; polivinilastih cap pa je čedalje več. Pri tem nas ne moti toliko sama umazanija nekdanjeh bleščečih in gladke snovi kot pa žilava odpornost tovrstnih odpadkov, ki se jih ni mogoče znebiti. Vse razpada, trohni, se kisa, topi, odteka in hlapi, vrača se k materi zemlji kot voda ali kot hrana; samo plastika, suha in jalova, vztraja v grozljivem ponosu pritepenca, ki se — kot da ne bi bil s tega sveta — niti na gnojšču noče včleniti v večni krog življenja in umiranja. Ne staplja se z zemljo, ne razpada, ni je mogoče raztrgati; kdo ve, kaj motri z ledenim in praznim očesom. Medtem ko organske snovi

— drevo, trava, listje — trohni in poetično diše, z vonjem, v katerem začutimo minule čase, ki se več ne vrnejo, izginja plastika počasi, brez vonja, brezčasnno. Pravi izdelek določene vrste pameti: praktičen, bleščeč, tak, ki se ne more vključiti v svet. Niti vetrovi, niti dež, niti sneg ne morejo tem vrečkam do živga. Zgrbančene in umazane se vlačijo ob plotovih; prilepijo se ob zemljo, zataknejo za trn, ukleščijo se med letve; vijejo se po obronkih: umazane zastavice naše civilizacije. Samo ogenj jih lahko uniči. Plamen jih požge; v plamenu se zvijajo, kot bi gorel sam zlodej. Velika, dozdevna vreča se skrči v debelo kapljo črne smole. Kdo ve, mogoče je našel hudič zadnje zatočišče v plastični snovi.

MILOVAN DANOJLIĆ

IZGUBLJENI DEČEK

Postal sem pred mesnico nehote: zajetna, odrezava mesarica, v roke krvava in zaripla v lica je rezala teličkovo srce.

Pred njo so stale žene in dekleta, čakaje v vrsti, ki je leno šla. In vsaka vzela je kak kos teleta in zdaj pa zdaj katera kos srca.

In kakor prej v mesnico je prišla, je spet odšla z razmišljenim »adijo«. Jaz pa sem dolgo stal pred mesarijo, pretresen s to tragedijo srca.

In stal sem tak kot izgubljeni deček in zrl mesarici pod roke in slutil: ko raznesejo srce, ostanek pade komu za nameček.

JANEZ MENART

Jainguo Wang (Kitajska): Pesem pomladi, barvni lesorez, 1983

objave

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev

ponovno razpisuje za šolsko leto 1985/86

48 štipendij za študente

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev bo štipendirala študente pedagoških študijskih smeri na visoki oz. višji stopnji za potrebe naslednjih srednjih šol oz. domov za učence srednjih šol:

- za potrebe **SREDNJE ŠOLE ZA TRGOVINSKO DEJAVNOST**, Ul. 29. novembra 4, 63000 CELJE
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **SREDNJE NARAVOSLOVNO-MATEMATIČNE ŠOLE »JURJA VEGE«**, Študentovska 16, 65280 IDRJA
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za strojništvo Ljubljana — **dipl. inž. STROJNIŠTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **SREDNJE EKONOMSKE IN KOVINARSKÉ ŠOLE Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM, IZOLA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani — **SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
 - 1 štipendija — za študij na Pravni fakulteti v Ljubljani — **GOSPODARSKO SAMOUPRAVNO PRAVO** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)

° Poseben pogoj za to šolo je, da je kandidat pripadnik italijanske narodnosti oz. da obvlada italijanski jezik.
- za potrebe **CENTRA SREDNJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, JESENICE**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani — **inž. STROJNIŠTVA** (za dela in naloge učitelja praktičnega pouka z osnovnim poklicem strojni mehanik) (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani — **inž. STROJNIŠTVA** (za dela in naloge učitelja praktičnega pouka z osnovnim poklicem konstrukcijski ključavničar) (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
- za potrebe **SREDNJE PEDAGOŠKE IN NARAVOSLOVNO-MATEMATIČNE ŠOLE, CANKARJEVA 2, KOPER**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. RAČUNALNIŠTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **ISKRE — SREDNJE ŠOLE ELEKTROTEHNIŠKE IN KOVINSKO-PREDELOVALNE USMERITVE, Savska loka 2, KRANJ**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **inž. ENERGETIKE oz. ELEKTRONIKE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. ENERGETIK** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. ELEKTRONIK** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani — **dipl. inž. STROJNIŠTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
- za potrebe **SREDNJE KOVINARSKÉ, PEDAGOŠKE IN EKONOMSKE USMERITVE, Partizanska 82, LENDAVA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Ljubljana — **PEDAGOŠKA FIZIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **PTT SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA, Celjska 16, LJUBLJANA**
 - 2 štipendiji — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **inž. TELEKOMUNIKACIJ** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 3 štipendije — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. TELEKOMUNIKACIJ** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **SREDNJE ŠOLE ZA FARMACIJO IN ZDRAVSTVO, Šaranovičeva 5, LJUBLJANA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo Ljubljana — **SPLOŠNA LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **SREDNJE ŠOLE ZA ELEKTRONIKO, Prušnikova 98, LJUBLJANA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **inž. ELEKTRONIKE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. ELEKTROTEHNIKE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. ENERGETIKE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **SREDNJE EKONOMSKE ŠOLE »B. KIDRIČ«, Prešernova 6, LJUBLJANA**
 - 1 štipendija — za študij na Ekonomski fakulteti »B. Kidriča« v Ljubljani — **dipl. EKONOMIST** (gospodarsko računstvo) (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
- za potrebe **SREDNJE LESARSKÉ ŠOLE, Lesarska ul. 2, MARIBOR**
 - 1 štipendija — za študij na Biotehniški fakulteti v Ljubljani — **inž. LESARSTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
 - 2 štipendiji — za študij na Biotehniški fakulteti v Ljubljani — **dipl. inž. LESARSTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **SREDNJE EKONOMSKE ŠOLE, Trg Borisa Kidriča 3, MARIBOR**
 - 1 štipendija — za študij na Ekonomski fakulteti v Ljubljani — **dipl. EKONOMIST** (knjigovodstvo) (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **SREDNJE KMETIJSKE ŠOLE RAKIČAN, MURSKA SOBOTA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
- za potrebe **SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA TEHNIŠKO-PEDAGOŠKE USMERITVE, MURSKA SOBOTA**
 - 1 štipendija — za študij na Visoki šoli Maribor — **inž. TEKSTILNE TEHNOLOGIJE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1986)
 - 1 štipendija — za študij na Visoki tehniški šoli Maribor — **dipl. inž. TEKSTILNE TEHNOLOGIJE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1989)
- za potrebe **SREDNJE ŠOLE TEHNIŠKIH IN ZDRAVSTVENE USMERITVE »B. KIDRIČ«, NOVO MESTO**
 - 3 štipendije — za študij za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 2 štipendiji — za študij na Fakulteti za strojništvo — **dipl. inž. STROJNIŠTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 1 štipendija — za študij na Biotehniški fakulteti v Ljubljani — **dipl. inž. LESARSTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 2 štipendiji — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **KEMIJA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **SREDNJE ŠOLE TEHNIŠKO-NARAVOSLOVNE IN PEDAGOŠKE USMERITVE, RAVNE NA KOROŠKEM**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 2 štipendiji — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA FIZIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **dipl. inž. METALURGIJE** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
 - 3 štipendije — za študij na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani — **dipl. inž. STROJNIŠTVA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)
- za potrebe **ŠC — TOZD SREDNJA TEKSTILNA ŠOLA, SEVNICA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1989)
- za potrebe **ŠOLSKEGA CENTRA »VOJVODINA«, Dijaška 12b, TOLMIN**
 - 1 štipendija — za študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani — **GLASBENI PEDAGOG** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)

- 1 štipendija — za študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani — **PEDAGOŠKA MATEMATIKA** (možnost zaposlitve s 1. 9. 1988)
- za potrebe **CENTRA ZA REHABILITACIJO SLUHA, GOVORA, Vojkova 74, LJUBLJANA**
 - 1 štipendija — za študij na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani — **dipl. inž. ŠIBKI TOK** s pedagoško-andragoško izobrazbo (možnost zaposlitve s 1. 9. 1987)

Prijave bo sprejemala Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev, Ljubljana, Aškerčeva 9 — oddelek za štipendije — do 1. oktobra 1985.

- Kandidati morajo prijaviti za štipendiranje na obrazcu DZS 84 »Vloga za uveljavitev socialnovarstvenih pravic« priložiti:
- overjene prepise dokazil o učenem uspehu (prepis indeksa oz. splošna ocena vseh dosedaj opravljenih izpitih, vajah ipd.);
 - uradno potrdilo o osebnih dohodkih staršev za koledarsko leto 1984 oz. odrezek pokojninske nakaznice za december 1984;
 - potrdilo skupščine občine o premoženjskem stanju in potrdilo števila članov gospodinjstva;
 - svojeručno napisano izjavo kandidata, da ne prejema druge študentske štipendije oz. potrdilo dosedanjega kadrovskega štipenditorja, da štipendist nima obveznosti iz dosedanjega štipendiranja;
 - kratek življenjepis in opis socialnega in materialnega položaja družine;
 - mnenje šole in mnenje zveze socialistične mladine;
 - kandidati morajo v vlogi natančno navesti tudi, za katero štipendijo kandidirajo.

Pri štipendiranju bodo imeli prednost kandidati, ki imajo boljši učni uspeh in so v slabšem materialnem položaju.

Prijav z nepopolno dokumentacijo, prijav, ki ne bodo v skladu z razpisom ali prijav, ki bodo odposlane po 15. oktobru 1985, odbor ne bo obravnaval.

**ODBOR ZA MREŽO ŠOL
USMERJANJE IN ŠTIPENDIRANJE**

POPRAVEK RAZPISA

V razpisu Vzgojno-varstvenega zavoda Titovo Velenje, objavljenem v Prosvetnem delavcu št. 11 dne 24. junija 1985, je nastala v vsebini napaka.

Pod števil. 1 razpisa komisije za delovna razmerja VVZ Velenje bi moralo pisati: 10 vzgojiteljev za določen čas in ne za nedoločen čas, kot je bilo pomotoma objavljeno.

Komisija za medsebojna delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE JOSIP BROZ TITO DOMŽALE, Kettejeva 13
razpisuje prosta dela in naloge

— **UČITELJA PRIPRAVNIKA** v oddelku podaljšane bivanja, ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poukom družbeno-moralne vzgoje — za določen čas (do 31. 8. 1986)

Kandidati, ki bodo izpolnjevali pogoje za učitelja, predpisane z Zakonom o osnovni šoli, naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi razpisa na naslov šole. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po izidu razpisa.

**ZASAVSKI SREDNJEŠOLSKI CENTER »MIHA MARINKO«
TOZD SREDNJA ŠOLA ELEKTROTEHNIČNE USMERITVE
ZAGORJE OB SAVI**, Cesta zmage 3a

razpisuje dela in naloge

— **UČITELJA BIOLOGIJE IN KEMIJE**

Pogoj: ustrezná visoka izobrazba.
Delovno razmerje sklenemo za nedoločen delovni čas. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa.

**VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI ORGANIZACIJA LAŠKO,
DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB**

razpisuje dela in naloge

— **DIPLOMIANEGA PSIHÓLOGA**
za delo v osnovni šoli — območje Laško

Dela in naloge so razpisane za nedoločen čas. Stanovanj ni.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa.
Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po izteku roka za prijave.

Zbor delavcev
**VIO TOZD CIK TREBNJE
GLASBENA ŠOLA**
Kidričeva 2, Trebnje

razpisuje dela in naloge

za nedoločen čas s polnim delovnim časom
— **UČITELJA KLAVIRJA**

za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom
— **UČITELJA KITARE**

Kandidati morajo izpolnjevati poleg splošnih pogojev še pogoje, jih za učitelje zahteva Zakon o glasbenih šolah. Začetek dela je 1. 9. 1985.

Prijave z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi razpisa.
Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 15 dneh po opravljeni izbiri.

Zakaj ne za polovico cenejše?

Vodstvom vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij ter razpisnim komisijam sporočamo, da bomo zunaj uveljavljenih razpisnih rokov objavljali razpise prostih del in nalog po nižjih cenah, za polovico ceneje kot dnevni tisk.

Na nas se nenehno obračajo na novo diplomirani učitelji, vzgojitelji in drugi pedagoški delavci, ki iščejo zaposlitev. Tudi prosvetni delavci, ki želijo menjati zaposlitev, iščejo informacije najprej v našem glasilu.

Zakaj ne bi tudi med šolskim letom objavljali vaših razpisov predvsem v našem skupnem glasilu?

Tako boste privarčevali nekaj denarja za druge nujne izdatke, glasilu pa pomagali opravljati njegovo družbeno in strokovno-informativno vlogo.

Bralci! Preverite, ali sta vodstvo vaše organizacije in razpisna komisija seznanjeni z ugodnostmi, ki jih ponujamo! Vsem naročnikom pa ponujamo še drugo ugodnost: brezplačno objavo kratkih sporočil o obletnicah mature in drugih srečanjih.

Kako naprej?

Novo možnosti in težave ob uvajanju računalnikov v slovenske šole

V zadnjem času vse prepogosto opažamo, da učenci vseh stopenj rešujejo probleme dokaj šablonsko, nemotivirano, brez mladostne zagnanosti in želje po novem, pri tem sta njihova ustvarjalnost in problemsko-logična usmerjenost zelo majhni. Učitelji večkrat tožijo, da postanejo učenci zbegani ali pa nezazeti takoj, ko opazijo, da učni problemi niso več v okviru neposredno podanih vzorcev. Njihova dejavnost upada, s tem pa se manjša tudi motiviranost za nadaljnje delo. Diferenciacija in individualizacija, ki ju v sodobni šolski teoriji tako zelo poudarjamo, še prevečkrat zadevata na množico objektivnih ali pa subjektivnih ovir. Kako torej naprej?

Kako reševati metodološka vprašanja izobraževanja in vzgoje mladih? Očitno je, da doživlja vzgojno-izobraževalni sistem velike notranje pretese, trenje starega in novega, dvoje tradicije in novih zamisli. Vse večje je neskladje med naraščajočimi zahtevami družbe za znanjem in možnostmi za pridobivanje in ohranjanje tega znanja pri učencih. Hitro naraščanje informacij torej postavlja družbo in njen izobraževalni sistem v nov položaj, in sicer: kako prenesti vso to količino znanja učenecem in koliko so učenci sposobni to znanje dojeti s sedanjo tradicionalno metodologijo vzgojno-izobraževalnega dela. Problem učenja je vedno buril zanimanje znanstvenikov in vedno se je pojavljalo vprašanje: kako učiti in predvsem kako naučiti? Paradoks našega časa je v tem, da gre razvoj znanosti in tehnike naprej

z veliko hitrostjo, da se nova znanja, dejstva in informacije podvajajo vsakih nekaj let, izobraževalni sistem pa je precej počasnejši.

Nakazani problem pa ima dandanes tri rešitve; v pedagoški praksi je bila že mnogokrat izrečena t. i. **varianta racionalizacije in optimizacije** učnih metod in s tem povečanje »produktivnosti« in učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega dela. Treba je torej najti takšne načine racionalizacije in optimizacije izobraževalnega procesa, ki bodo omogočili, da bodo učenci v krajšem času sprejeli mnogo več dejavnega znanja, problemsko-logičnih dejavnosti, spretnosti, navad itd.

Ena izmed takih metod je **uvajanje računalnika v vzgojno-izobraževalno delo**, ki se obravnava v zadnjem času tudi pri nas že nekoliko bolj organizirano in sistematično. Zgledi in izkušnje zunaj naših meja potrjujejo, da je uporaba metod računalniške tehnologije ena izmed hitrejših možnosti za izhod iz nakazane problematike. Seveda pa bo uvajanje računalnika v pedagoško prakso najučinkovitejše na dobrih šolah. Slabim tudi računalniki ne morejo pomagati, saj računalnik ni čarobna palica, ki bi iz slabih šol naredil dobre. Misliti, da ta misel, izrečena na aprilskem posvetu o uvajanju računalnikov v vzgojo in izobraževanje — o temi, ki je bila v središču letošnje razstave učil, dobro označuje razpravo, kjer je bilo skoraj več vprašanj kot odgovorov. Razprava je pokazala, da še zmeraj nimamo povsem ja-

snih ciljev glede uvajanja računalnikov na to pomembno in občutljivo področje. Problem bomo rešili le, če se bomo bolj usmerili v proučevanje stanja in razvoja razvitega sveta, seveda pa tudi naših sposobnosti in možnosti. Na vse to se vežejo tudi vprašanja ustrezne kadrovske, programske in strojne opreme. Bolje, pa vendar še ne organizirano, se rešujejo tako imenovana kadrovska vprašanja. Na primer: dopolnilno izobraževanje učiteljev osnovne šole za fakultativni predmet informatika in računalništvo že poteka, nereseno pa ostaja področje rednega izobraževanja učiteljev tako za osnovne kot tudi srednje šole. To zbuja skrb, saj še vedno velja pravilo, da šola živi in umre z učiteljem. Temu problemu bi kazalo nameniti več pozornosti in predvsem resnega dogovarjanja, s tem v zvezi pa tudi spremeniti programske zasnove, izdelati ustrezne študijske programe itd.

Poročevalci so veliko govorili o strojni opremi. Prvi problem je pridobivanje računalniške opreme. Na tem področju je treba razmere izboljšati: šole, ki jih gmotno podpirajo delovne organizacije, si opremo lahko priskrbijo, za druge je ta težje dosegljiva ali pa sploh ne. Tako učenec kot šola pa bi morala imeti enake možnosti. Komisija, ki se ubada s standardizacijo in izbiri ustrezne strojne opreme, se po besedah vodje ni opredelila za določen računalnik ali za izdelovalca, čeprav so bili naštet kar trije; toda ti povečini lahko zadostijo potrebam srednjega šolstva, nekoliko težje pa zahtevam (de-

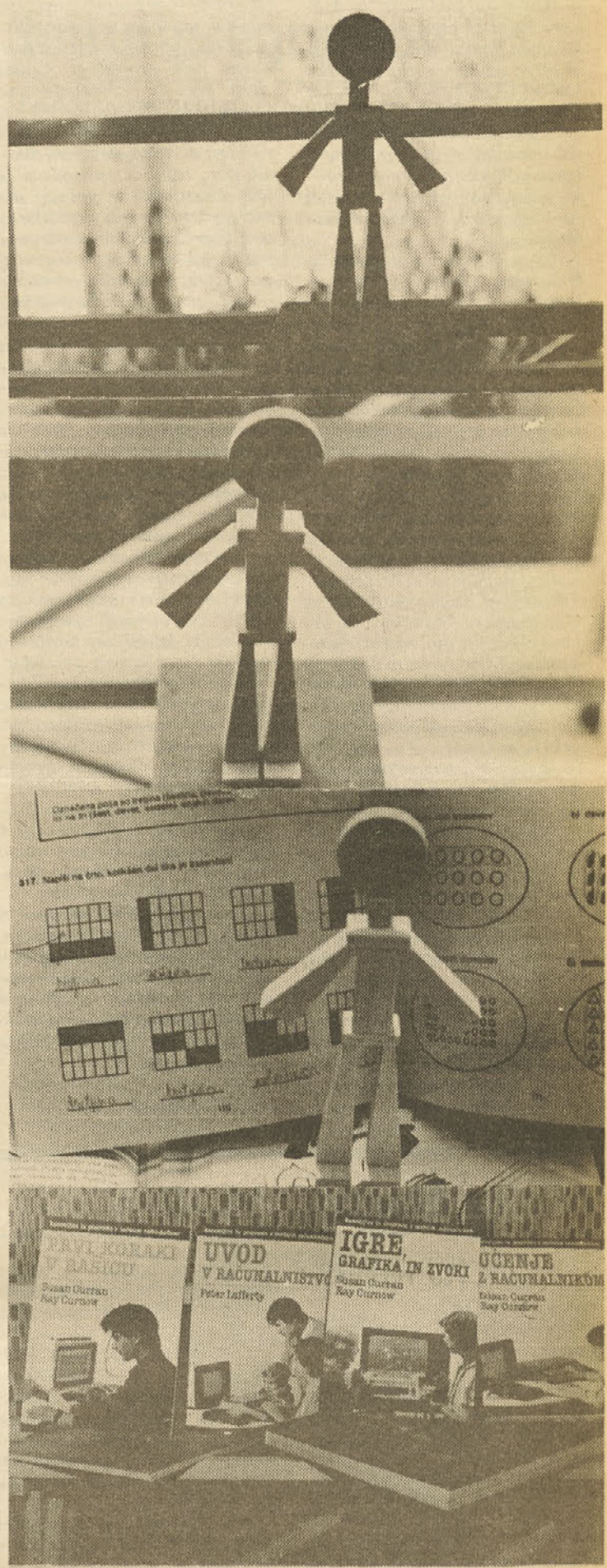
narnim in pedagoškim) osnovnih šol. Zanimiva in premisleka vredna je bila tale ugotovitev poročevalca iz Maribora (ki je prikazal uspešno akcijo nabave mikroročunalnikov Commodore v podravskem območju): v strokovni komisiji in tudi širše so ugotovili, da osnovne šole nimajo dovolj denarja, da bi si lahko kupile dovolj ustreznih domačih računalnikov.

Velika pozornost je bila namenjena tudi ustrezni in dovolj hitri zagotovitvi programske opreme. Učitelji morajo biti usposobljeni za ustrezno pedagoško uporabo računalnika v izobraževalnem procesu, obenem pa morajo imeti na voljo čim več ustreznih izobraževalnih programov vseh vrst, oblik in področij. Za to naj bi poskrbele strokovne ustanove in skupine (strokovnjakov izobraževalnega področja, pedagogov, psihologov, metodikov, računalniških strokovnjakov, učiteljev idr.). Pri ustanavljanju takih skupin pa ne smemo pozabiti tudi uspešnih posameznikov (učiteljev), ki so že do zdaj pripravili nekaj izobraževalnih programov. Nujno bo povezati visokošolske organizacije, izdelovalce in ponudnike računalniške opreme, strokovne zveze, Zavoda SRS za šolstvo, izobraževalne skupnosti in Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, da bi se določene dogovorili o načinu in verifikaciji tako kadrovske, strojne, in še posebno programske opreme za vzgojo in izobraževanje in v skladu z dogovori tudi ukrepali.

IVAN GERLIČ

delo
šola

Ustvarjalno v novo šolsko leto

Kaj bo prineslo novo šolsko leto? Bo uresničilo pričakovanja, zapisana že davno: šola naj postane prizorišče ustvarjalnosti, novosti in življenjskosti; učenci naj zorijo in se usposabljaajo za življenje z novimi, sodobnimi sredstvi, učili in vsebinami?

Tako kot smo pred leti uvedli novo matematiko, tako naj bi v prihodnje tudi računalništvo postalo sestavni del življenja in dela šole in spodbujalo uvajanje novih oblik in metod dela.

Da bi vse to dosegli, bo potrebno veliko ustvarjalne vneme, vztrajnosti in delovnega sodelovanja. Vemo pa, da je naložba v znanje, v vzgojo in izobraževanje zelo pomemben del gospodarske trdnosti družbe in njenega razvoja. A. PAPOTNIK

Za računalniško pismenost

Literatura za računalništvo v šoli

Državna založba Slovenije uvršča v svoj založniški program tudi računalniško učbeniško literaturo, da bi podprla pouk računalništva v srednji šoli ter informatike in računalništva v osnovni šoli. Zato, pa tudi zaradi širše potrebe po računalniški pismenosti v naši družbi, so že ali pa bodo v kratkem izšla tale dela:

- I. Bratko, V. Rajkovič, **RAČUNALNIŠTVO S PROGRAMSKIM JEZIKOM PASCAL**
- skupina avtorjev, **RAČUNALNIŠTVO**, zbirka nalog 1
- J. Tatchell, B. Bennett, **SPOZNAJMO MIKRORAČUNALNIK**
- B. R. Smith, **PREPROSTO PROGRAMIRANJE V BASICU**
- J. Dewhirst, R. Tennison, **MAVRICA**, 1. berilo in
- J. Dewhirst, **COMMODORE 64** za mlade in najmlajše (v pripravi)

SREDNJA ŠOLA

1. Prvi učbenik za predmet računalništvo v srednji šoli je izšel pri Državni založbi Slovenije že leta 1974 (I. Bratko, V. Rajkovič, **UVOD V RAČUNALNIŠTVO**) in doživel osem natisov. Ista avtorja sta v letu 1984 pripravila novi učbenik **RAČUNALNIŠTVO S PROGRAMSKIM JEZIKOM PASCAL**. Upoštevala sta dolgoletne izkušnje pri pouku računalništva v slovenskih srednjih šolah in učbenik prenovila v skladu s sedanjimi potrebami. Tako je v učbenik vključen programski jezik pascal (prej fortran), obseg pa se ravna po programih, ki namenljajo računalništvu več pozornosti. Učbenik je pisan razumljivo, s poslušom za srednješolsko obravnavo sicer zahtevne vsebine, po drugi strani pa ponuja mnogo širše izobraževalne možnosti (programski jezik pascal je obdelan posebej kot sklenjena celota).

V prvem delu učbenika spoznamo zgradbo, delovanje in uporabo računalnika. Avtorja postavljata most med hišnimi računalniki in širšim pogledom na računalništvo. V drugem delu se temeljito seznanimo s programskim jezikom pascal. Zlasti ta del bo zadovoljil tudi najbolj zahtevnega bralca. V učbeniku je namenjena posebna pozornost reševanju problemov z računalnikom ter na skrbi za razvijanje algoritmov in lepo programiranje.

2. **Zbirko nalog iz računalništva** je leta 1980 ob pripravah na usmerjeno izobraževanje pripravilo več avtorjev, in to kot dopolnilno učbeniku. Sestavljajo jo rešeni zgledi v programskih jezikih pascal in fortran ter ustrezne vaje. Naloge postopoma in sistematično navajajo na reševanje problemov z raču-

nalnikom, obdelani so sintaktični elementi obeh programskih jezikov in osnovni programski prijem.

V zgledih in vajah v prvem delu zbirke je učenje programiranja predvsem sredstvo za uvajanje v reševanje problemov in navajanje na algoritično mišljenje. V drugem delu so naloge zbrane v poglavjih o podprogramih in tabelah. V vsakem zgledu je opredeljen njegov namen, ki vsebuje tiste elemente jezika in programske prijeme, ki se prvič pojavijo v zgledu. Načrt rešitve v večini zgledov obsega pripravo in opis rešitve ter zapis algoritma s seznamom spreminljivk. Zgledi so do podrobnosti izdelani, sklepa pa jih program v obeh jezikih in rezultati.

Zbirka je nastala v času, ko je bilo interaktivno delo učencev na računalniku še izjema, kar lahko opazimo v zasnovi zgledov. V pripravi je prenovljena zbirka nalog s programskima jezikoma pascal in basic.

RAČUNALNIŠTVO V OSNOVNI ŠOLI

V osnovni šoli fakultativni pouk informatike in računalništva ter interesne dejavnosti zagotavljajo povezavo s srednješolskim izobraževanjem na tem področju. Seveda bi pouk informatike brez praktičnega dela z računalnikom zgrešil svoj namen. Na srečo so hišni računalniki že našli pot med mladino in tudi v šole. Kako so mikroročunalniki sestavljeni in kako delujejo, kje se uporabljajo in kako jih programiramo, zvezo iz knjizic **Spoznajmo mikroročunalnik** (Judy Tatchell, Bill Bennett, *Understanding the micro*) in **Preprosto programiranje v basicu** (Brian Reffin Smith, *Introduction to computer programming*).

3. V knjižici **Spoznajmo mikroročunalnik** je pregledno predstavljena osnovna računalniška oprema za dom in šolo ter njena uporaba, odkrito je drobovje mikroročunalnika ter pokazano, kaj se dogaja v njem. Pojasnjena so najbolj temeljna vprašanja o zgradbi in delovanju mikroročunalnika, pa tudi razvoj generacij računalnikov in pomen računalnikov v svetu danes. Prikazana so mnoga področja uporabe malih računalnikov, kot npr. robotika, računalniška grafika, uporaba pri pouku, v medicini, poslovnem življenju. Knjižica je zanimiva tudi zato, ker so v njej na kratko predstavljeni in ocenjeni nekateri hišni računalniki z namigi za premislek pred nakupom računalnika za domačo rabo.

4. **Preprosto programiranje v basicu** omogoča sporazumevanje z računalnikom v jeziku, ki ga razume večina hišnih računalnikov. Učenje jezika gre tudi brez računalnika, čeprav bomo z računalnikom prav gotovo bolj razvijali in razumeli. Na različnih računalnikih se uporabljajo sicer različna načrta basica, vendar pa je večji del programskih ukazov splošno uporaben. Nazorno je predstavljeno shranjevanje podatkov v računalniku, bralce pa se bo razveselil zlasti grafike in računalniških iger. V knjižici je dosti rešenih zgledov in praktičnih napotkov za preoblikovanje že izvedenih programov, zato je izvrstno vodilo v samostojno programiranje.

Obe knjižici se odlikujeta po barvitosti, pestrosti likovnega izrazu in domiselni ilustraciji.

ZA NAJMLAJŠE

Spoznavanje računalnikov sega v vedno bolj zgodnja leta šolarjev. Ta predor želimo pospešiti in prispevati k temu, da se računalnik ne bo spremenil v navadno igračo, ki se je otrok prerad naveliča. Računalnik prinaša znanje in sposobnosti, ki so danes, jutri pa bodo še bolj, potrebne v številnih poklicih.

5. **Mavrca, 1. berilo** (John Dewhirst, Rosemary Tennison, *A child's guide to the ZX Spectrum*) je začetnikom namenjeno berivo za spoznavanje pri nas zelo razširjenega hišnega računalnika ZX Spectrum. Humorno besedilo vodi bralca od navodil o uporabi tipkovnice računalnika k osnovnim prijemom programiranja v basicu. Računalnik je najprej predstavljen kot malo drugačen pisalni stroj, ki zmore tudi kak glas, risbo in spreminja barve. Pri pisanju programa se rado zgodi, da kake zamisli ni mogoče uresničiti. Naučimo se, da idej ni lahko preurediti, gre pa hitreje, če delamo po načrtu. Dostikrat kaka zamisel, ki se ni obnesla, pride prav kje drugje.

6. V slovenskih šolah se uveljavlja tudi mikroročunalnik Commodore 64, ki ga za mlade in najmlajše predstavljamo s knjižico istega avtorja (John Dewhirst, *A child's guide to the Commodore 64*). Nasveti strojepiske, stražmojstra, profesorja, umetnika in knjižničarke duhovito uvajajo v programiranje, preganjajo strah pred računalnikom in spodbujajo k delu z njim. Seveda je treba biti pri tem kar se da natančen, računalnik je namreč pri razumevanju navodil precej pikolovski. Lahko se zgodi tudi kaj nepredvidnega, vendar je treba poskušati znova in vztrajati.

ALEKSANDER COKAN

Še niste naročeni na Prosvetnega delavca?

Pokličite nas na telefon:
(061) 315-585
pa boste redno prejeli glasilo prosvetnih delavcev!

